

SCENARIUSZ WARSZTATÓW PRZEPROWADZONYCH
przez mgr Iwonę Jędrzejewską i mgr Agnieszkę Stokowską
DLA ZESPOŁU MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZEGO
W RAMACH DZIELENIA SIĘ SWOJĄ WIEDZĄ I MIEJĘTNOŚCIAMI

Temat: „Umiejętność samodzielnego rozwiązywania różnych problemów życiowych. Postawy konformisty i nonkonformisty”.

1. Wstęp

Niemal każdego dnia musimy podejmować decyzje prowadzące do rozwiązywania różnych problemów czy zadań.

Każdy człowiek może nauczyć się kreatywnego myślenia oraz krytycznego i efektywnego rozwiązywania problemów. Twórcze myślenie pomaga pozbyć się nawyków, które nas ograniczają, a także pozwala poszerzyć swoje horyzonty myślowe, lepiej wypełniać codzienne obowiązki, odkrywać nowe możliwości czy osiągać sukces w różnych dziedzinach. Ważne jest aby uzupełniały się nawzajem **myślenie kreatywne** i **myślenie krytyczne**. Dzięki nim możemy **kreatywnie rozwiązywać problemy**.

Kiedy pojawia się jakiś problem, nie należy przed nim uciekać, unikać go. Zmierzenie się z problemami i ich rozwiązywanie pozwala osiągnąć życiowy sukces. Rozwiązywanie problemów można się nauczyć. T.Gordon w „Wychowaniu bez porażek” proponuje następujące fazy procesu rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji:

- Stworzenie warunków do współpracy (kiedy opadną emocje- gdy obie strony konfliktu są gotowe do współpracy; gdy jest na to odpowiednie miejsce i czas).
- Zdefiniowanie problemu. Rozpoznanie konfliktu, nazwanie go; określenie kogo dotyczy; określenie oczekiwań stron konfliktu- zbieranie i analiza informacji niezbędnych do podjęcia decyzji.
- Znalezienie różnych sposobów rozwiązań.
- Krytyczna ocena zaproponowanych rozwiązań (rozważenie skutków każdego z rozwiązań).
- Wybór najlepszego pomysłu (rozwiązania).
- Realizacja wybranego rozwiązania- wprowadzenie w życie podjętych decyzji.
- Ocena skutków podjętych decyzji. Porównanie celu z uzyskanym rezultatem (jeżeli jest zbyt duża różnica między założonym celem a uzyskanym efektem powracamy do ponownego rozpatrzenia problemu).

Aby rozwiązać problem należy go właściwie zdefiniować, co nie zawsze jest łatwe. Wybierać pomysły poparte argumentami lub dla których rozważyliśmy jakie trudności przyniesie ich realizacja. Bariery utrudniające definiowanie i rozwiązywanie problemu można przewidzieć i jeśli jest to możliwe, należy je ominąć. Jeśli nie da się ich uniknąć należy rozważyć jak można sobie z nimi poradzić.

Jednym z zadań współczesnej szkoły jest kształtowanie takich postaw, dzięki którym

uczniowie będą mogli odnaleźć się w istniejących realiach. Będą potrafili rozwiązywać różne problemy życiowe. Sprzyjają temu dwie cechy: samodzielność i odpowiedzialność.

Człowiek samodzielny:

- samodzielnie decyduje, nie podlega wpływom innych, niezależny wolny;
- tworzy bez pomocy innych; nie naśladuje nikogo i niczego;
- oryginalny.

Człowiek odpowiedzialny:

- postępuje tak, aby nie wywołać złych przykrych dla kogoś skutków;
- rzetelny, gotowy ponieść konsekwencje swoich czynów.

Ucznia samodzielnego i odpowiedzialnego cechuje:

- empatia
- prawdomówność
- obowiązkowość i systematyczność
- własne zdanie,

zaś ucznia niesamodzielnego i nieodpowiedzialnego:

- niekonsekwencja
- nieumiejętność podejmowania decyzji i działań
- nieumiejętność wartościowania
- uleganie wpływom.

O umiejętności radzenia sobie z rozwiązywaniem różnych życiowych problemów decyduje przyjęcie postawy konformisty lub nonkonformisty.

2. Zdefiniowanie pojęć: konformizm i nonkonformizm.

Spróbujcie Państwo podać definicję pojęć konformizm i nonkonformizm. Określcie kto jest konformistą lub nonkonformistą. (*praca w 2 – 4 osobowych zespołach, a następnie podanie definicji wspólnych dla całego zespołu*)

Podanie na foliogramach definicje pojęć

KONFORMISTA – to człowiek, który bezkrytycznie zgadza się z pewnymi normami, wartościami i poglądami, dostosowuje się do sposobu myślenia i zachowania się grupy lub osoby stanowiącej autorytet. Zachowanie konformistyczne oznacza uległość w celu uzyskania osobistych korzyści.

NONKONFORMISTA – przyjmuje postawę sprzeciwu wobec bezkrytycznego ulegania zwyczajom i regułom panującym w grupie, nie zgadza się z panującymi zasadami i powszechną opinią.

3. Psychozabawa – Czy jesteś konformistą? (Załącznik 1) – pozwoli zdiagnozować także postawy uczniów.
Przedstawienie punktacji i wyników na foliogramach

Załącznik 1 Czy jesteś konformistą? (psychozabawa)

1. Zdarza się, że wygłaszasz niepopularne sądy na forum grupy:
 - a) zawsze
 - b) często
 - c) rzadko
2. Jestem człowiekiem mądrym:
 - a) tak
 - b) czasami
 - c) nie bardzo
3. Cenię sobie spokój i dlatego nie kłócę się, jeśli większość ludzi ma inne zdanie, niż ja:
 - a) nigdy
 - b) czasem mówię, co myślę
 - c) często mówię, co myślę
4. Ponoszę w życiu wiele porażek:
 - a) często
 - b) rzadko
 - c) nigdy
5. Staram się, aby inni ludzie mnie lubili:
 - a) zawsze
 - b) czasem
 - c) rzadko
6. Sprzeczenie się świadczy o głupocie:
 - a) tak
 - b) czasami
 - c) nie
7. Lubię rozwiązywać problemy:
 - a) często
 - b) czasem
 - c) nigdy
8. Życzliwość współpracowników pomaga mi pracować:
 - a) zawsze
 - b) czasem
 - c) nie ma nic do rzeczy
9. Jeśli wszyscy wokół mnie są zgodni, a ja myślę inaczej, to staram się tego nie ujawniać:
 - a) zawsze tak postępuję
 - b) czasem się „wychylam”
 - c) to by było tchórzostwo, nie postępuję tak
10. Lubię, gdy ktoś nade mną dominuje:
 - a) zawsze
 - b) czasem
 - c) nigdy

11. Lubię, kiedy ludzie mnie słuchają:
- zawsze
 - czasem
 - nigdy
12. Jeśli nie zgadzam się z opinią większości, mówię to:
- zawsze
 - często
 - rzadko
13. Inni są ode mnie zdolniejsi:
- tak
 - niektórzy
 - to nieprawda
14. Nie warto narażać się ludziom, mówiąc, co się naprawdę myśli:
- to prawda
 - czasem
 - to nieprawda
15. Najgorsze, co może mnie spotkać, to kpiny i ośmieszenie:
- boję się tego
 - nie jest to przyjemne, ale czasem trzeba to znieść
 - to mnie nie obchodzi, radzę sobie z tym
16. Konkretnie przykłady pozwalają mi lepiej zrozumieć teoretyczne rozważania:
- zawsze
 - czasem
 - rzadko
17. Nie czuję się zbyt bezpiecznie wśród ludzi:
- zawsze
 - czasem
 - to mi się nie zdarza
18. Jestem osobą zdyscyplinowaną – kiedy otrzymuję polecenie – wykonuję je:
- zawsze
 - czasem
 - tylko, gdy polecenie jest dokładnie uzasadnione
19. Boję się, gdy ktoś mnie krytykuje:
- zawsze
 - czasem
 - rzadko
20. Staram się żyć w zgodzie z ludźmi:
- zawsze
 - czasem
 - rzadko

PUNKTACJA

Uwaga: Przyjrzyj się najpierw swoim odpowiedziom nr 1 i 12. Jeśli nie są zgodne, to znaczy nie uzyskałeś np. 0 punktów łącznie, albo 6 punktów łącznie, albo 10 punktów łącznie – wynik całego testu możesz uznać za przypadkowy

1. A –0 B – 3 C – 5	2. A –0 B – 3 C – 5	3. A –5 B – 3 C – 0	4. A –5 B – 3 C – 0	5. A –5 B – 3 C – 0
6. A –5 B – 3 C – 0	7. A –0 B – 3 C – 5	8. A –5 B – 3 C – 0	9. A –5 B – 3 C – 0	10. A –5 B – 3 C – 0
11. A –0 B – 3 C – 5	12. A –0 B – 3 C – 5	13. A –5 B – 3 C – 0	14. A –5 B – 3 C – 0	15. A –5 B – 3 C – 0
16. A –5 B – 3 C – 0	17. A –5 B – 3 C – 0	18. A –5 B – 3 C – 0	19. A –5 B – 3 C – 0	20. A –5 B – 3 C – 0

INTERPRETACJA WYNIKÓW

0 – 40 punktów

Wynik ten może oznaczać trzy różne rzeczy: albo nierealistycznie oceniasz własne motyw i zachowania prezentując przesadnie niezależnie o sobie; albo świadomie oszukujesz udzielając nieprawdziwych odpowiedzi; albo tak ostro idziesz w życiu do przodu, że łatwo możesz się rozbić. Uważaj, postawa kamikadze to nie nonkonformizm. Brak Ci umiejętności przewidywania konsekwencji własnych poczynań

41 – 70 punktów

Tendencje konformistyczne i nonkonformistyczne są u Ciebie dobrze wyważone. Nie znaczy to, że zawsze pojawiają się odpowiednio do sytuacji, ale zasadniczo jesteś dobrze przystosowany społecznie, a zarazem myślący, twórczy i niezależny. Twoje *ja* prywatne i *ja* społeczne starają się żyć w zgodzie, co należy uznać za osobowościowy sukces. A że czasem jest ciężko i załamujesz się? To dobrze. Nie jesteś automatem – żyjesz naprawdę.

71 – 100 punktów

Jesteś konformistą w większości sytuacji życiowych. Trudno Ci zdobyć się na pełną samodzielność i niezależność. Bierność, czekanie na czyjąś inicjatywę – już nieraz przeszkodziły Ci w realizacji życiowych planów. Bądź odważniejszy. Nie warto stale być pionkiem w czyichś rękach. Stać Cię na to, by czasem powiedzieć „nie” albo „nie masz racji”. Jesteś wolny, nie zapominaj o tym.

Przy pomocy podobnych kwestionariuszy czy ankiet możemy badać *postawy konformistyczne bądź nonkonformistyczne uczniów*. Podczas przygotowania i analizy ankiet należy pamiętać, że:

Uczeń, który przyjmuje w szkole i w klasie postawę konformisty to osoba, która:

- każdemu przyznaje rację
- otwarcie nie mówi swojego zdania
- jest nieśmiała- onieśmiela ją wystąpienie na forum klasy
- realizuje się tylko w zadaniach całego zespołu klasowego
- jest małomówna, skryta i apatyczna

Typowymi przejawami konformizmu uczniowskiego, które mają skutki pozytywne, w stosunku do nauczyciela są:

- spokój na lekcji – (uczeń konformista nigdy nie przeszkadza w prowadzeniu lekcji)
- dyscyplina, ład i porządek – (zawsze stara się wypełniać polecenia nauczyciela)
- obowiązkowość i punktualność – (ma odrobioną pracę domową i nigdy się nie spóźnia)

Przejawy negatywne to przede wszystkim:

- brak dobrego kontaktu z uczniem – uczeń konformista, aby nie narazić się, nigdy nie odważy się zapytać nauczyciela, nawet jeżeli czegoś nie rozumie. Dodatkową przeszkodą dla niego będzie jego nieśmiałość.
- trudności w „dotarciu” do ucznia, czyli brak współpracy.

Uczeń nonkonformista:

- jest oryginalny i niezależny.
- ma zwykle odmienne od większości zdanie i nie boi się go wyrażać.
- na lekcjach myśli i jest aktywny.
- jest kreatywny i samodzielny, dobrze wywiązuje się z powierzonych mu zadań.

Nonkonformiści nie są jednak lubiani. Narażają się także na kpiny i ostrą krytykę. Odstrasza to wielu z nich od odważnego nie zgadzania się z grupą. Ten strach wywołuje zwykle konflikt między dwoma celami, uważanymi przez większość za ważne:

- postąpić właściwie, czyli mieć rację
- zachować życzliwość innych przez dostosowanie się do nich.

OPRACOWANIE ANKIETY DLA UCZNIÓW

4. Czynniki nasilającymi konformizm uczniowski są:

- 1. Poczucie silnej kontroli ze strony grupy – im bardziej klasa jest zwarta i spoista i im bardziej uczniowi zależy na tym aby być jej członkiem, w tym większym stopniu jest skłonny do podporządkowania się zwyczajom i nakazom klasy.**

2. Niska samoocena – jeśli uczeń jest przekonany, że niewiele umie, nie daje sobie rady, że ma niewielkie zdolności, to skłonność do konformizmu rośnie.
3. Niska zdolność do abstrakcyjnego myślenia – jeśli uczeń nie ma swojego zdania na dany temat, zaczyna wówczas wsłuchiwać się w głosy otoczenia i przyjmować to co wydaje się najbardziej sensowne. Łatwiej mu przypisywać sobie przemyślenia i dokonania innych, niż zacząć myśleć samodzielnie.
4. Skład klasy – łatwo ulegamy naciskowi grupy, w której skład wchodzi uczniowie zdolni, pewni siebie, tacy, do których mamy zaufanie.
5. Brak poczucia bezpieczeństwa – sytuacja niepewności, zagrożenia i strach, że inni nas oceniają nasila konformizm.
6. Poczucie anonimowości w tłumie – w klasie następuje rozproszenie odpowiedzialności uczniów, często uczeń zadaje sobie pytanie: „dlaczego ja mam się wychylać ? ”

5. Podanie cech konformizmu i nonkonformizmu – 4 grupy wypisują cechy na papierach
np.:

K – każdemu przyznaje racje

O
N
F
O
R
M
I
Z
M

N - niezależny

O
N
K
O
N
F
O
R
M
I
Z
M

6. Podsumowanie

Praca w 4-6 grupach polegająca na odpowiedzi na pytania – ich prezentacja i omówienie

- 1) Jakie są korzyści konformizmu?
- 2) Jakie są społeczne korzyści postawy konformisty i nonkonformisty?
- 3) Komu łatwiej w szkole – konformiście czy nonkonformiście?
- 4) Jakie są pozytywne i negatywne skutki konformizmu i nonkonformizmu
 - a. w stosunku do uczniów
 - b. w stosunku do nauczyciela?

Problemy życiowe młodzieży często uzewnętrzniają się poprzez specyficzne zachowania przekraczające próg tolerancji nauczycieli, rodziców, czy innych dorosłych.

Najczęściej są to:

1. Zachowania wyrażające gniew lub złość – uczeń chce zademonstrować własną siłę lub wskazać swoją pozycję, rolę w grupie. Najczęściej zachowuje się agresywnie tam, gdzie czuje się bezkarny.
Nauczyciel lub rodzic reagując na takie zachowanie nie powinien odpowiadać złością, ale próbować uspokoić młodego człowieka lub przeczekać wybuch złości, a następnie wyjaśnić sprawę.
2. Zachowania wyrażające przekorę – uczeń poprzez negatywizm walczy o własną pozycję lub tożsamość.
Nie należy na przekorę reagować agresją, gdyż wzmacnia ona upór, trwanie w nieposłuszeństwie. Najskuteczniejsze jest zdecydowane wypowiedzenie własnego sądu, poparte argumentami oraz podjęcie dyskusji czy negocjacji.
3. Zachowania wskazujące na dążenie tylko do przyjemności, „żeby było wesoło”, bez względu na okoliczności.

Takie zachowanie jest efektem postępowania rodziców, którzy wyręczyli dziecko, podejmowali jego obowiązki i usuwali wszelkie przeszkody. Z tym wypaczeniem naturalnej potrzeby zabawy „walczą” nauczyciele.

Inne zachowania sprawiające problemy, to przyjmowanie przez ucznia roli „błazna” czy „pedanta”. Problemem niedostrzeganym przez uczniów i dorosłych są postawy: „prymusa” (nauczyciele zwykle lubią uczniów zawsze wzorowo przygotowanych, nie zdając sobie sprawy jaki jest wpływ na psychikę ucznia przyjęcia roli prymusa) oraz „nieśmiałego”.

Od swoich życiowych problemów młodzież ucieka poprzez różnego rodzaju uzależnienia: palenie papierosów, alkohol, narkotyki, nie zdając sobie sprawy, że mają one charakter samo niszczący. Do zachowań samo niszczących można zaliczyć także próby targnięcia się na swoje życie, zażywanie przez chłopców anaboliów na siłowniach, prostytutkę młodych dziewcząt, czy przynależność do sekt.

Młodzież nie zawsze może liczyć na pomoc dorosłych: nauczycieli, czy rodziców, gdyż Ci w procesie wychowawczym często popełniają szereg typowych błędów.

Należą do nich między innymi:

1. Nadmierne, drobiazgowo krytykowanie często w obecności innych
2. Porównywanie z innymi
3. Niekonsekwentne postępowanie
4. Podejmowanie kłótni, wchodzenie w utarczki słowne.

Powinniśmy pamiętać, że nasze zachowanie wobec dorastającej młodzieży powinno być wiarygodne. Podejmowane zadania obowiązują tak samo dorosłych jak i młodzież. Szanujmy ich intymność, pozwólmy im współdecydować. Kierując polecenia do młodzieży formułujmy je jako konkretne prośby, wypowiedziane do konkretnych osób.

7. Wnioski – przedstawione na foliogramie